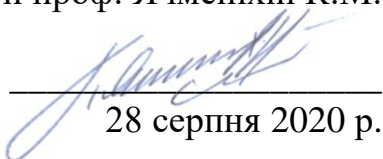

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри проф. Ячменіхін К.М.

28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ
РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ**

Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

2020–2021 навчальний рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Розробник: **Кеда Марина Костянтинівна**, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

Мета та завдання навчальної дисципліни¹

Мета дисципліни «Історія країн Європи та Америки раннього Нового часу» полягає у вивченні історії країн Західної цивілізації в період з V до середини XVII ст.

Дисципліна присвячена періоду раннього Нового часу, який охоплює приблизно півтора століття, і став одним із найважливіших етапів у розвитку людства. В історичній науці поширена думка, що ці півтора століття за насиченістю подіями і змінами, які дали могутній імпульс подальшому розвитку західної цивілізації, не поступались попередньому тисячолітньому періоду Середньовіччя. Програма курсу має на меті дати студентам цілісне уявлення про глибокі зміни, що відбувалися у всіх сферах тогочасного життя країн Європи, коли в процесі розкладу традиційних суспільних структур формувались матеріальні та соціокультурні підвалини сучасної цивілізації, показати єдність історичного процесу і різноманітність його шляхів у рамках цієї єдності, виявити дію загальних законів суспільного розвитку.

Основний зміст першого тематичного модулю цієї частини складають теми, пов'язані з Великими Географічними відкриттями, початком європейської колонізації та виникненням капіталістичних відносин в країнах Західної Європи. У другому модулі розглядаються теми, присвячені соціально-економічним зрушенням в Німеччині в кінці XV– на початку XVII ст., Реформації в Німеччині та Швейцарії, Конрреформації. На практичних заняттях детально аналізуються засадничі принципи протестантизму. Третій модуль присвячений історії Іспанії, Англії, Франції в XVI – першій половині XVII ст. та культурі Відродження.

Самостійна робота на денному відділенні полягає здебільшого в опрацюванні літературних джерел кожного з періодів, на заочному – в підготовці контрольної роботи на одну з обраних тем та опрацюванні програмного матеріалу.

У процесі викладання актуалізуються набуті знання, навички, вміння, життєвий досвід студентів, вивчається наукова спадщина вітчизняних і зарубіжних істориків. Значну увагу приділено проблемам, пов'язаних з процесом становлення матеріальних та соціокультурних підвалин сучасної європейської цивілізації.

Формою контролю якості знань, вмінь та навичок, здобутих у ході опрацювання модулів, є система завдань, яка будується на основі поступового підвищення їх складності та вимагає оперування основними прийомами розумової діяльності, передбачає збільшення ступеня активності й самостійності студента в навчальній діяльності.

¹ Детальну інформацію про дисципліну див. КЕДА М.К. **Історія країн Європи та Америки раннього Нового часу** : Інформаційний пакет матеріалів для організації навчання за кредитно-трансферною системою для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Чернігів: НУ «ЧК» ім.Т.Г.Шевченка, 2020. 36 с. <https://drive.google.com/file/d/1Ta69Xva0aFa67qWbWYP8NDnDGm38bfeG/view?usp=sharing>

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин:	90	90
- лекції	26	10
- практичні / семінарські	24	6
- лабораторні	-	-
- індивідуальні завдання	-	-
- самостійна робота студента	40	74

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Історія країн Європи та Америки раннього Нового часу»:

ЗК 02. Здатність розуміти, зберігати та примножувати культурні цінності.

ЗК 04. Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми.

ЗК 05. Здатність ефективно працювати одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні.

ЗК 06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 07. Здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово.

ФК 06. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

ФК 09. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.

ФК 10. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.

ФК 11. Здатність обґрунтовано визначати роль України в загальноєвропейських та світових культурних процесах.

ПРН 01. Уміння аналізувати й розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у процесі вивчення історії.

ПРН 02. Розуміння значення середньовічної культури як форми людського існування, здатність цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 03. Володіння концептуальними науковими та практичними знаннями та здатністю до критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання історії.

ПРН 06. Розуміння специфіки застосування сучасних інформаційних технологій, необхідних для організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти.

ПРН 09. Здатність продовжувати навчання упродовж життя і вдосконалювати здобуті під час навчання компетентності з високим рівнем автономності.

ПРН 11. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

ПРН 12. Розуміння й використання основних сучасних термінів і положень історичних наук та методики їх викладання, а також здатність аналізувати, порівнювати і класифікувати результати діяльності науковців різних напрямків і шкіл. Знання та розуміння історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРН 13. Уміння використовувати методологію історії як науки, характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів на підставі критичного аналізу історичних джерел, інтеграції їх змісту, визнання й сприйняття різноманітності їх оцінок.

Критерії оцінювання результатів навчання

а) робота на практичному занятті

Усна відповідь, доповідь, виконання завдань на практичному занятті

до 5 балів

Активність (доповнення, запитання)

до 4 балів

б) самостійна робота

до 5 балів

в) модульна контрольна робота (тестове завдання)

до 5 балів

г) творча робота

до 5 балів

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 5 бали – здобувач освіти у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; може узагальнювати та застосовувати набуті знання; 4 бали – відповідь містить незначні неточності; 3 бали – студент може відтворити основні положення програмового матеріалу, його відповідь неповна; 2 бали – студент лише частково відтворює основний матеріал, відповідь містить значні неточності. 1-4 бали – студент доповнює відповіді своїх товаришів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
83 – 89	B	добре	

75 – 82	C		зараховано
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Структура та тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Соціально-економічні та політичні процеси в країнах Західної Європи у XVI – першій половині XVII ст.

Демографічні процеси у Європі XVI – першій половині XVII ст. Природні, екологічні та кліматичні умови існування людини. Зміни у ставленні людей до природи. Підвищення продуктивності сільського господарства. Нові культури. Підвищення врожайності.

Розвиток продуктивних сил в промисловості. Джерела енергії, металургія, розповсюдження техніки. Вдосконалення друкарського верстату і поширення книгодрукування. Оптичні інструменти. Військова техніка. Успіхи кораблебудування і судноплавства. Транспорт і комунікації. Зв'язок успіхів техніки з розвитком науки.

Процес первісного нагромадження капіталу, його специфічні риси в окремих країнах Європи. Нові форми організації виробництва. Мануфактура та її форми. Поширення найманої праці. Еволюція цехів та їх місце у виробництві. Зміни в аграрних відносинах. Розповсюдження оренди. Фермерство. Торгівля. Ринки, ярмарки, біржі, банки та їх роль в розвитку економіки. Товариства і компанії купців і підприємців. Проблема раннього капіталізму у вітчизняній та зарубіжній історіографії.

Поширення кризових явищ у традиційному суспільстві. Початок розкладу станового устрою і сеньоріальних відносин. Посилення майнової і соціальної диференціації. Зростання позастанових прошарків населення. Загострення соціальних протиріч. Соціальні рухи і революції. Релігійний розкол.

Абсолютна монархія у країнах Західної Європи, її характерні риси. Проблема виникнення абсолютизму в історичній літературі. Формування націй. Національні рухи у Західній Європі.

Тема 2. Великі географічні відкриття і колоніальні загарбання кінця XV – першої половини XVII ст.

Причини і передумови Великих географічних відкриттів. Плавання португальців вздовж західного берега Африки. Бартоломео Діаш. Христофор Колумб і відкриття Америки. Чотири експедиції Колумба. Америго Веспуччі.

Васко да Гама. Відкриття морського шляху в Індію, його наслідки. Створення португальської колоніальної імперії. Фернандо Магеллан і перша навколосвітня

подорож. Поділ світу між Іспанією та Португалією. Іспанські конкістадори. Завоювання Мексики, Центральної та Південної Америки. Іспанська колоніальна імперія другої половини XVI — першої половини XVII ст. Іспанізація, християнізація та метисизація.

Географічні відкриття другої половини XVI – першої половини XVII ст. Пошуки північно-східного та північно-західного шляхів у Китай (Р. Ченслер, В. Баренц, Г. Гудзон та інші). Голандські колоніальні загарбання в XVII ст. Колоніальні загарбання Англії і Франції у XVII ст.

Наслідки Великих географічних відкриттів. Переміщення головних торгових шляхів. Розвиток світової торгівлі. Революція цін, її соціальні наслідки. Роль колоніального грабунку в процесі первісного нагромадження капіталу.

Тема 3. Розвиток наукових знань у Європі у XVI – першій половині XVII ст. Новий світогляд.

«Наукова революція» XVI – XVII ст. Поширення географічних знань. Розвиток природознавства. Нова астрономія. Геліоцентрична система. М. Коперник, Дж. Бруно, Г. Галілей, Т. Браге, Й. Кеплер. Відкриття у фізиці та математиці. Вивчення гідростатики, електричних явищ. Аналітична геометрія, алгебра. С. Стевін, У. Гілберт, Е. Торічеллі, П. Ферма, Р. Декарт, Б. Паскаль, Дж. Кардано. Розвиток хімії, геології, ботаніки, зоології, медицини. Г. Бауер (Агрікола), К. Гесснер, Т. фон Гогенгейм (Парацельс), А. Везалій, М. Сервет, У. Гарвей.

Новий світогляд. Особливості гуманістичного руху XVI ст. Натурфілософія. П. Помпонаці, Б. Телезіо. Філософський скептицизм. М. Монтень. Філософія першої половини XVII ст. Ф. Бекон, Р. Декарт, П. Гассенді. Нове вчення про суспільство і державу. Політичні теорії. Н. Макіавеллі, Ж. Боден, Г. Гроцій. Уявлення про рівність. Соціальні утопії. Т. Мор, Т. Кампанелла.

Література і мовознавство. Театр, музика. Образотворче мистецтво. Архітектура. Стили художньої творчості. Академії. Народна культура і творчість.

Тема 4. Німеччина в кінці XV — на початку XVII ст.

Священна Римська імперія на початку XVI ст. Економічний розвиток Німеччини на зламі XV–XVI ст. Загострення соціальних протиріч. Зростання опозиції католицькій церкві. Німецький гуманізм.

Передумови та причини Реформації. Початок Реформації. Мартін Лютер, його вчення та діяльність. Вормський едикт. Утворення різних течій і напрямків Реформації. Рицарське повстання та його поразка. Селянська війна 1525 року та її основні райони. Роль міст і міського населення в Селянській війні. «Лист-тези» і програма «Дванадцять статей». Гейльбронська програма. Наслідки Селянської війни.

Радикальна Реформація після Селянської війни. Мюнстерська комуна. Еволюція лютеранства і релігійно-політична боротьба у 1526–1545 рр.

Шмалькаденські війни (1546–1555 рр). Аугсбургський релігійний мир. Проблема характеру Реформації та Селянської війни в історіографії.

Німеччина в другій половині XVI ст. «Друге видання» кріпосництва. Посилення територіальних князів. Релігійно-політична боротьба у другій половині XVI – на початку XVII ст.

Тема 5. Реформація у Швейцарії.

Становлення Швейцарської конфедерації. Політичний устрій і економічний розвиток Швейцарії на зламі XV – XVI ст. Передумови Реформації. У. Цвінглі та його вчення. Цвінгліанська Реформація у Цюриху. Соціально-політична і конфесійна боротьба у Швейцарії у 20-ті роки XVI ст. Наслідки цвінгліанської Реформації.

Ж. Кальвін та його вчення. Основні положення кальвінізму, його релігійно-етичні принципи. Кальвіністська Реформація в Женеві. Поширення кальвінізму в Європі. Кальвінізм і релігійні війни та ранньобуржуазні революції.

Вплив протестантизму на європейську цивілізацію.

Тема 6. Контрреформація.

Причини і передумови Контрреформації. Тридентський собор та його постанови. Зміцнення позицій папства у другій половині XVI – на початку XVII ст. Посилення інквізиції. “Індекс заборонених книг”. І. Лойола та заснування ордену єзуїтів. Його структура. Вплив єзуїтів на соціально-політичне життя європейських країн. Місіонерська діяльність єзуїтів. Контрреформація і культура. Наслідки Контрреформації.

Тема 7. Скандинавські країни у XVI – першій половині XVII ст.

Особливості розвитку скандинавських країн у ранній Новий час.

Данія. Соціально-економічний розвиток у XVI ст. Спроба встановлення абсолютизму на початку XVI ст. Реформи Христіана II. Громадянська війна 30-х рр. XVI ст. Королівська Реформація. Боротьба за панування на Балтиці у другій пол. XVI ст. Данія в першій пол. XVII ст.

Швеція. Боротьба проти данського панування і розрив Кальмарської унії. Реформація. Соціально-економічний розвиток у другій пол. XVI – першій половині XVII ст. Експансія в Прибалтиці. Густав II Адольф. Швеція і Тридцятилітня війна. Перетворення Швеції у велику державу. Фінляндія у XVI–XVII ст.

Норвегія. Особливості соціально-економічного розвитку. Закріплення датського панування і особливості Реформації. Норвегія в першій пол. XVII ст.

Тема 8. Італія в XVI – першій половині XVII ст.

Початок Італійських війн. Савонарола і відновлення республіки у Флоренції. Подальший хід Італійських війн, їх наслідки. Іспанське панування в Італії.

Економічний розвиток Італії в XVI – першій половині XVII ст. Зміни в аграрному устрої. Соціально-політична структура італійських держав. Реформація і Контрреформація в Італії. Народна боротьба проти іспанського гноблення. Рух в Калабрії і Сіцилії. Повстання Мазаньєло в Неаполі.

Італійський Ренесанс XVI ст. Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Мікеланджело Буанаротті, Тіціан Вечелліо. Інквізиція і передова наукова думка. Дж. Бруно, Г. Галілей, Дж. Ваніні. Т. Кампанелла та його «Місто сонця». Італійська література. Драматургія і театр. Італійська музика. Народження опери.

Тема 9. Іспанія в XVI - першій половині XVII ст.

Іспанія у складі імперії Карла V. Державно-політичний устрій Іспанії. Тимчасове економічне піднесення Іспанії в першій половині XVI ст.

Кастильські міста та їх зіткнення з абсолютизмом. Повстання міських комун Кастилії (“комунерос”) та його поразка. Війни Карла V. Іспанія на чолі католицької реакції. Філіп II, його політика. Війни з Англією, Францією і Нідерландами. Специфічні риси іспанського абсолютизму.

Економічний занепад Іспанії в другій половині XVI ст. – першій половині XVII ст. Вигнання морисків з Іспанії. Невдачі зовнішньої політики Іспанії в XVII ст. Відокремлення Португалії. Втрата північної частини Нідерландів.

Розвиток іспанської культури в XVI–XVII ст. Іспанський гуманізм, його своєрідність. Мігель Сервет та інші. Література. Шахрайський роман. Мігель де Сервантес, його творчість. Драматургія. Лопе де Вега, Педро Кальдерон. Архітектура. Живопис. Ель Греко, Дієго де Веласкес.

Тема 10. Англія у XVI - на початку XVII ст.

Промисловість і торгівля. Початок аграрного перевороту. Королівські закони проти бродяг і жебраків. Розвиток фермерства. Селянський рух проти обгороджувань. Економічна політика Тюдорів.

Особливості англійського абсолютизму. Реформація Генріха VIII. Англійська церква. Спроба реставрації католицької церкви за Марії Тюдор. Остаточне утвердження протестантизму за Єлизавети I. Англійський символ віри.

Англійські торгово-колоніальні компанії другої половини XVI ст. Англо-іспанська боротьба на морях. Рейди в Іспанію та її колонії. Боротьба зі змовами Марії Стюарт та її страта. Розгром “Непереможної армади”, його наслідки. Перші колонії англійців в Америці. Англійська колонізація Ірландії. Англо-шотландські відносини.

Культура Англії в XVI ст. Англійський гуманізм. Оксфордський гурток. Томас Мор і його “Утопія”. Драматургія. Крістофер Марло, Бен Джонсон. Уільям Шекспір, його творчість. Англійський театр. Гуманіст і філософ Френсіс Бекон.

Тема 11. Нідерланди в XVI – першій половині XVII ст.

Нідерланди у складі імперії Карла V. Соціально-економічний розвиток Нідерландів у XVI ст. Особливості розвитку окремих провінцій. Формування

капіталістичних відносин. Соціальні наслідки економічних змін. Особливості політичного устрою Нідерландів. Поширення реформаційних ідей у першій половині XVI ст.

Посилення католицької реакції за Філіппа II. Поширення кальвінізму в Нідерландах. Дворянсько-аристократична та буржуазна опозиція. Назрівання революційної ситуації. Іконоборське повстання. Каральна експедиція герцога Альби і його репресії в Нідерландах. Лісні та морські гези. Принц Оранський і дворянська еміграція.

Повстання в Голландії і Зеландії, його наслідки. Похід герцога Альби на північ Нідерландів. Поразка іспанців під Лейденом. Повстання в Брюсселі і перехід влади до Генеральних штатів. «Гентська пацифікація». Хуан Австрійський, його політика. «Комітети 18-ти». Контрреволюційний рух у південних провінціях. Арраська унія. Утрехтська унія і утворення Республіки Сполучених провінцій. Міжнародне становище новоутвореної республіки. Загибель В. Оранського. Поразка революції у Фландрії і Брабанті. Іспано-голландські війни в кінці XVI – першій пол. XVII ст.

Республіка Сполучених провінцій в першій половині XVII ст. Розвиток капіталістичних відносин в промисловості і сільському господарстві. Роль Голландії у світовій торгівлі та судноплавстві. Голландська колоніальна імперія. Політичний устрій республіки. Соціально-політична боротьба в Голландії в першій половині XVII ст.

Культура Нідерландів у XVI ст. Риторичні товариства. Гуманістичний рух. Еразм Роттердамський, Георг Кассандер, Філіпп Марнікс. Образотворче мистецтво. Ієронім Босх, Пітер Брейгель та інші.

Голландська культура у XVII ст. Філософська і політична думка. Йоган Алтузій, Гуго Гроцій, Бенедикт Спіноза. Образотворче мистецтво. Франс Халс, Рембрант ван Рейн та інші.

Фламандське мистецтво. Питер Пауль Рубенс, Антоні Ван-Дейк, Якоб Йорданс та інші.

Тема 12. Франція у XVI – першій половині XVII ст.

Економічний розвиток Франції у XVI ст. Структура французького суспільства. Розвиток абсолютизму в першій половині XVI ст. Зовнішня політика. Італійські війни. Французька реформація, її особливості. Поширення кальвінізму. Гугеноти “релігійні” та “політичні”.

Причини і передумови Гугенотських війн. Їх перший період. Сен-жерменський мир. Тимчасове примирення ворожих таборів. Варфоломіївська ніч, її наслідки. Другий період Гугенотських війн. Утворення Гугенотської конфедерації та оформлення політичної ідеології гугенотів.

Третій період війн і організація Католицької ліги. Війна трьох Генріхів. Паризька ліга і повстання парижан проти Генріха III. Вбивство Генріха III і кінець династії Валуа. Боротьба Генріха IV з лігерами, його перехід у католицизм. Кінець Гугенотських війн. Нантський едикт.

Зміцнення центральної влади за Генріха IV. Його економічна політика. Сюллі. Лаффема. Полегшення становища селян; обмеження сваволі відкупників. Зовнішня політика Генріха IV. Його вбивство.

Генеральні штати 1614 р. і розбіжності між станами. Зміцнення абсолютизму за Рішельє. Іntenдант і центральний апарат. Боротьба з сепаратистськими тенденціями феодальної знаті. Війна з гугенотами. “Едикт милості”. Зовнішня політика Рішельє.

Тема 13. Міжнародні відносини у XVI – першій половині XVII ст. Тридцятилітня війна.

Характер міжнародних відносин у XVI ст. Оформлення дипломатичної служби. Італійські війни. Франко-габсбурзькі і англо-іспанські протиріччя. Відносини між Османською імперією і європейськими державами. Боротьба між країнами Північної Європи за панування на Балтиці.

Загострення міжнародних протиріч у Європі на початку XVII ст. Утворення Євангелічної унії та Католицької ліги. Повстання 1618 р. в Чехії. Перший (чесько-пфальцький) період Тридцятилітньої війни. Поразка чехів під Білою горою. Зміна воєнно-політичної ситуації в Центральній Європі на користь католицького табору.

Датський період війни. Вторгнення Христіана IV у Німеччину. Альбрехт Валенштейн. Поразка данців і військ Євангелічної унії. Любецький мир. «Реституційний едикт».

Шведський період війни. Густав II Адольф і його прагнення встановити шведську гегемонію в Північній Європі. Вторгнення шведів в Німеччину, їх успіхи. Битва при Лютцені, її наслідки. Загибель Валенштейна. Празький мир.

Франко-шведський період війни. Перемоги шведів і французів. Спустошення Німеччини. Вестфальський мир. Послаблення Священної Римської імперії. Посилення Франції та Швеції.

Структура навчальної дисципліни

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота
	Денна форма			Заочна форма		

1. Великі географічні відкриття	12. Нова доба – нові герої: особливості раннього Нового часу. Великі географічні відкриття. Виникнення капіталістичних відносин	6	8	10	2	2	18
та Контрреформація в Європі	13. Німеччина в кінці XV – на початку XVII ст.	2	4	6		2	10
	14. Реформація у Швейцарії	2	2	4	2		8
	15. Контрреформація	2	2	3	2		6
3. Особливості розвитку Європи в ранній Новий час	16. Франція: на шляху до абсолютизму	4	2	3			12
	17. Іспанія в XVI - першій половині XVII ст.	2	4	5	2		8
	18. Англія в XVI - на початку XVII ст.	4	2	3		2	8
	19. Культура Європи та Америки раннього Нового часу.	4		6	2		14
	РАЗОМ – 90 годин	26	24	40	10	6	74

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ²

Тема 1. Виникнення капіталістичних відносин в країнах Західної Європи. (4 год.)

План:

1. Історичні передумови генези капіталізму в Західній Європі.
2. Процес первісного нагромадження капіталу, його форми і методи.
3. Капіталістична мануфактура XVI - XVII ст. (шляхи виникнення, типи і форми мануфактур).
4. Початок розвитку капіталізму у сільському господарстві :
 - а) здольщина, капіталістична оренда, фермерське господарство;
 - б) «друге видання кріпосництва» в країнах Центральної і Східної Європи.
5. Зміни соціальної структури суспільства в процесі генези капіталізму.
6. Абсолютна монархія XVI - XVII ст., її типологія.

Тема 2-3. Великі географічні відкриття і початок становлення колоніальної системи (XV – середина XVI ст.) (4 год.)

План:

1. Просування португальців уздовж Західного берега Африки. Бартоломео Діаш.
2. Відкриття морського шляху в Індію. Створення португальської колоніальної імперії.
3. Х. Колумб, його експедиції в Америку.
4. Перша навколосвітня подорож.
5. Завоювання Мексики іспанцями.
6. Завоювання Перу іспанцями.

Тема 4-5. Німецька Реформація, її головні напрямки. (4 год.)

План:

1. Німеччина в кінці XV - на початку XVI ст.: особливості політичного устрою та економічного розвитку, соціальна структура.
2. Основні положення вчення М. Лютера, еволюція його поглядів.
3. Радикально-бюргерська Реформація (А. Карлштадт, Г. Цвілінг).
4. Анабаптисти і Т. Мюнцер.
5. Селянська війна 1525 р. у Німеччині

² Методичні рекомендації та списки літератури до кожного семінару див. КЕДА М.К. **Історія країн Європи та Америки раннього Нового часу** : Інформаційний пакет матеріалів для організації навчання за кредитно-трансферною системою для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Чернігів: НУ «ЧК» ім.Т.Г.Шевченка, 2020. 36 с.
<https://drive.google.com/file/d/1Ta69Xva0aFa67qWbWYP8NDnDGM38bfeG/view?usp=sharing>

Тема 6: Реформація у Швейцарії. (2 год.)

План:

1. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку Швейцарії на зламі XV-XVI ст.
2. Ульріх Цвінглі і його вчення. Цвінгліанська Реформація.
3. Жан Кальвін і його вчення. Кальвіністська Реформація та її історичне значення.

Тема 7. Іспанія у XVI – першій половині XVII ст. (4 год.)

План:

1. Соціально-економічний розвиток Іспанії в першій половині XVI ст.
2. Повстання «комунерос».
3. Державний устрій Іспанії у XVI – XVII ст.
4. Філіпп II Габсбург, його політика.
5. Економічний занепад Іспанії в кінці XVI – XVII ст.

Тема 8. Англія у XVI - на початку XVII ст. (2 год.)

1. Розвиток промисловості і торгівлі.
2. Обгороджування і початок аграрного перевороту.
3. «Криваве законодавство» Тюдорів.
4. Повстання Роберта Кета.
5. Абсолютизм Тюдорів, його особливості.

Самостійна робота (денне відділення)**МОДУЛЬ I.** Література Італії і Нідерландів Високого та Пізнього Відродження:

1. Морально-етична концепція Н. Макіавеллі.
2. Італійська новела XVI – XVII ст. (Фіренцуола А., Граціні-Ласка Р., Банделло М., Парабоско Дж.).
3. Утопічний роман XVI – XVII ст. (Т. Кампанелла, А.Ф. Доні).
4. Заснування теорії міжнародного права в творах Гуго Гроція.

МОДУЛЬ II Література Німеччини і Англії XVI – першої половини XVII ст.

Німецька література :

1. Себастьян Брант «Корабель дурнів».
2. Релігійно-філософські та морально-етичні ідеї в творах Еразма Роттердамського.
3. «Листи темних людей» - гостра сатира на католицьку церкву.
4. Національно-політичні ідеї в творах У. фон Гуттен

Англійська література:

1. Ідеал суспільного устрою Т. Мора.
2. У. Шекспір. Історичні хроніки (на вибір).

3. Філософські, етичні і політичні ідеї в творах Ф. Бекона.

МОДУЛЬ III. Література Іспанії і Франції XVI - першої половини XVII ст.

Іспанська література:

1. Шахрайський роман («Життя Ласаріо з Термеса», Кеведо Ф. «Історія життя пройдисвіта на імя дон Паблос», Велес де Гевера Л. «Кульгавий біс», Солорсано А. «Севільська куниця»)

2. Гуманістичні ідеї в творах Мігеля Сервантеса.

3. Лопе де Вега. Історичні драми, трагедії, комедії (на вибір).

4. Іспанська новела Відродження (Ідальго Г., Тірсо де Молина).

Французька література:

1. Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель».

2. Етичні погляди М. де Монтеня.

3. Політичні ідеї Ж. Бодена.

САМОСТІЙНА РОБОТА (заочне відділення) – підготовка контрольної роботи

Методи навчання

1. Інтерактивні методи навчання (диспут; історичне моделювання);
2. Словесні методи навчання (лекція, бесіда);
3. Практичні методи навчання (виконання творчих завдань, підготовка доповідей, презентацій, вирішення проблемних завдань, метод кейсів (case-study));
4. Проблемний виклад матеріалу;
5. Дослідницький метод навчання.

Методи контролю

1. Усне опитування, участь у груповій роботі;
2. Творчі роботи, презентації;
3. Контрольні роботи.

Засоби діагностики успішності та якості навчання

- студентські проєкти, презентації та виступи на практичних заняттях;
- усна відповідь;
- письмова робота.

Розподіл балів

Розподіл балів (денне відділення)

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	13	1	до 13
Робота на практичному занятті	12	5	до 60
Індивідуальні завдання, підготовка доповідей на конференції, статей	1	10	до 10
Самостійна робота	1	10	до 10
Екзамен	1	25	до 25
Усього:			до 100

Розподіл балів (заочне відділення)

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	5	2	до 10
Робота на практичному занятті	3	15	до 45
Самостійна робота: Підготовка контрольної роботи ³	1	20	до 20
Екзамен	1	25	до 25
Усього:			до 100

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Методичні матеріали до практичних занять
4. Теми і завдання для самостійного опрацювання.
5. Матеріали до лекційних занять.

Рекомендовані джерела інформації⁴

Основні джерела:

1. Історія західноєвропейського раннього нового часу. Хрестоматія. / Упорядн. П. Котляров, В. Дятлов. К., 2019. 511 с.
2. История средних веков. Хрестоматия. Пособие для учителя. В 2- ч. – Ч. 2. / Сост. В.Е. Степанова, А.Я. Шевеленко. М., 1988.
3. Хроники открытия Америки. 500 лет. Антология. Пер. с исп. и порт. Е. Лысенко и др. М., 1998.

³ Підготовка контрольної роботи є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не подав завчасно контрольну роботу, до екзамену не допускається.

⁴ Детальний список літератури див. КЕДА М.К. **Історія країн Європи та Америки раннього Нового часу** : Інформаційний пакет матеріалів для організації навчання за кредитно-трансферною системою для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Чернігів: НУ «ЧК» ім.Т.Г.Шевченка, 2020. 36 с. <https://drive.google.com/file/d/1Ta69Xva0aFa67qWbWYP8NDnDGM38bfeG/view?usp=sharing>

Основна література:

1. Балух В.О. Культура ранньомодерної Європи : підручник для вузів / Василь Олексійович Балух, Віктор Петрович Коцур . – Харків : Фоліо, 2017 . – 495 с.
2. Балух В. Ранньомодерна Європа : підручник / В. О. Балух, В. П. Коц – Чернівці, 2016. 704 с.
3. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV – XVIII ст. Т. I. Структурі повсякденності: можливе і неможливе. – К., 1995.
4. Дятлов В.О. Реформи і Реформація в Німеччині (XV - XVI ст.). Чернігів, 2010.
5. История средних веков. В 2-х томах. Т.2: Раннее новое время: Учебник для вузов. / Под ред. С.П. Карпова. – 6-е изд. - М., 2008.
6. Рубель В.А. Історія цивілізацій Доколумбової Америки: Навч. посібник. – К., 2005.
7. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. К.: Наш формат, 2018. 488 с.
8. Харари Ю.Н.Sapiens. Краткая история человечества. М.: Синдбад, 2020. 512 с.
9. Еко У. Історія Європейської цивілізації. Епоха Відродження. Наука і техніка. Харків.: Фоліо, 2020. 528 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

<http://www.vostlit.info/>

<http://historic.ru/lostcivil/>

<http://historic.ru>

<http://www.humanities.edu.ru/>

http://www.countries.ru/library/middle_ages/index.htm

<http://www.architektura.com/> <http://www.tambov.fio.ru/vjpusk/vjp002/zabot/20/titul.htm>

www.archaeology.ru

www.archive.org/bookmarks/Alib

<http://www.hist.nsu.ru/ER/sources.htm>

<http://www.hrono.ru/> (Хронология).

<http://scientist.nm.ru/allborttles.html>

<http://artclassic.edu.ru/>

http://www.countries.ru/library/middle_ages/index.htm

<https://arzamas.academy/uni/eastwest/>

<https://arzamas.academy/courses>

Відеоматеріали:

Парусный флот в мировой истории <https://www.youtube.com/watch?v=Jx7P9LbgkL8>

Юваль Ной Харари. Чим пояснюється становлення людства? TED

[Yuval Noah Harari What explains the rise of humans](https://www.ted.com/talks/youval_noah_harari_what_explains_the_rise_of_humans)

https://www.ted.com/talks/youval_noah_harari_what_explains_the_rise_of_humans

The history of chocolate https://www.ted.com/talks/deanna_pucciarelli_the_history_of_chocolate

A brief history of alcohol

https://www.ted.com/talks/rod_phillips_a_brief_history_of_alcohol#t-179709

The dark history of bananas

https://www.ted.com/talks/john_soluri_the_dark_history_of_bananas

A brief history of chess https://www.ted.com/talks/alex_gendler_a_brief_history_of_chess

Why medieval politics was nothing like Game of Thrones

https://www.ted.com/talks/maria_golubeva_why_medieval_politics_was_nothing_like_game_of_thrones

A brie(f) history of cheese

https://www.ted.com/talks/paul_s_kindstedt_a_brief_history_of_cheese#t-315632

Ренессанс: у истории на кухне <https://www.youtube.com/watch?v=qxcrYIcPZM4>

Тюдоры. Короли и королевы Англии. <https://www.youtube.com/watch?v=5BsCSzpejJg>

Ведюшкин В. Что такое Великие географические открытия и как они изменили мир (видеолекция) <https://arzamas.academy/uni/eastwest/ageofdiscovery>